

گزارش کوتاه علمی

معرفی یک گونه جدید *Melampsora* روی *Populus x euramericana* در ایران
NEW RECORD OF THE GENUS *Melampsora* ON *Populus x euramericana* FROM IRAN

مهرداد عباسی^۱، علی برهانی^۲ و جمشید بوجاری^۳

۱. مؤسسه تحقیقات گیاه پزشکی کشور

۲. مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی مازندران

۳. مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور

چکیده

اخیراً نمونه‌ای آلوده به زنگ روی *Populus x euramericana* جمع‌آوری شده از مازندران بررسی گردید که ویژگی‌هایی متفاوت از گونه‌های قبلاً گزارش شده در کشور داشت. این نمونه دارای مراحل اوردینیوم و تلیم بود. اوردینیوم‌ها که به دلیل جمع‌آوری آخر فصل غالباً توسط گونه‌ای هیفومیست هیپرپارازیت آلوده شده بودند به شکل سوره‌های کوچک، گرد و پراکنده با ظاهری پودری در سطح زیرین برگ‌های آلوده تشکیل شده بودند. اوردینیوسپورها غالباً واژتخم مرغی کشیده با دیواره خاردار و بی‌رنگ بودند. دیواره اوردینیوسپورها در راس صاف و ۲-۱/۵ میکرومتر ضخامت داشت. ضخامت دیواره این اسپورها در استوای اسپور تا ۶ میکرومتر هم می‌رسید. ابعاد اوردینیوسپورها ۲۰-۱۵ × ۴۳-۳۱ میکرومتر اندازه‌گیری شد. اوردینیوم‌ها حاوی پارافیزهای گریزی با ضخامت انتهایی تا ۱۳ میکرومتر در راس بودند. تلیم‌های سیاه رنگ در هر دو سطح برگ به صورت زیر اپیدرمی دیده شدند. هرچند این سورها غالباً سطح فوقانی برگ را آلوده کرده بودند. تلیوسپورها به شکل غالباً استوانه‌ای با دیواره قهوه‌ای روشن به ضخامت ۱ میکرومتر در طرفین و تا ۲/۵ میکرومتر در راس اسپور دیده شدند. ابعاد تلیوسپورها ۱۲-۸ × ۶۴-۴۰ میکرومتر اندازه‌گیری شد. بر اساس اطلاعات ارایه شده توسط گویمن (Gaeumann 1959. Die Rostpilze Mitteleuropas, Buchler, Bern) نمونه فوق کاملاً منطبق با گونه *Melampsora larici-populina* Kleb. است. از ویژگی‌های بارز این گونه وجود اندکی ضخامت انتهایی در راس تلیوسپورها، ضخامت انتهایی در راس دیواره پارافیزها، ضخامت دیواره اوردینیوسپورها در استوای اسپور و صافی دیواره در راس اوردینیوسپورها است. مجموع این ویژگی‌ها این گونه را از سایر گونه‌های *Melampsora* روی صنوبر جدا می‌کند. بر اساس نظر کوپروویچ و اولیانیشچف (Kuprevich & Ulyanishchev 1975. Keys to the rust fungi of USSR) این گونه دارای دامنه پراکنش وسیعی است و در اروپا، آسیا، بخش‌هایی از آفریقا و آمریکای جنوبی دیده شده است. بر اساس بازبینی زنگ‌های کشور (عباسی و علی‌آبادی ۲۰۱۰، بانک اطلاعات الکترونیکی زنگ‌های ایران)، تاکنون تعداد ۴ گونه از جنس *Melampsora* روی گونه‌های *Populus* در ایران گزارش شده‌اند. ضمن این‌که این اولین گزارش زنگ روی گونه *P. x euramericana* در ایران است، گونه زنگ *M. larici-populina* نیز برای میکوبیوتای ایران جدید است. علاوه بر *P. x euramericana* غالب گونه‌های بخش *Aigeiros* هم به عنوان میزبان زنگ فوق معرفی شده‌اند (Kuprevich & Ulyanishchev 1975). نمونه بررسی شده: روی *Populus x euramericana*، مازندران، ایستگاه چمستان نور، ۱۳۸۹/۹/۶، جمع‌آوری کننده: علی برهانی، (IRAN 15009 F). II+III